

Redegjørelse for mitt forhold til Nasjonal Samling.

Jeg meldte meg inn i NS høsten 1934 og sto som medlem uten avbrytelse fram til 1940. Det er meg ikke mulig i få ord å redegjøre for grunnene til min innmelding. I første rekke var det den løsning av den sosiale kamp som programmet pekte på som tiltalte meg. Den sosiale urettferdighet, mangelen på gjennomføring av rettens prinsipper til avløsning av maktens prinsipp i kampen mellom arbeide og kapital, hadde opptatt meg meget. Jeg trodde at NS-program om sosial rettferdighet på nasjonalt grunnlag lot seg gjennomføre, vilde danne grunnlag for avblåsning av den kraftedende klassekamp og muliggjøre samling av folk et. Som bondegutt der delvis var vokset opp i Oslo var det naturlig å bli begeistret for den likestilling mellom bondebefolkningen og andre næringers utøvere som programmet gikk inn for. Av andre grunner for innmeldingen kan nevnes den rasjonalisering av statens og kommunenes styr som partiet foreslo, nemlig en styrkelse av de utøvende myndigheters stilling med fullt bibehold av folkets kontroll. Jeg viser forsåvidt til programmet og til et vedtak fra Riksmøtet i Trondhjem 1934. Etter dette vedtak, som utdypet programmets bestemmelser, skulde den øverste myndighet legges i Stortingets (Rikstingets) hånd, men regjeringen skulde ha fullmakter hvis benyttelse den sto ansvarlig for overfor det folkevalgte Storting. Denne nyordning som forutsatte visse endringer i Grunnloven og i den parlamentariske praksis, skulde gjennomføres på demokratisk grunnlag. Forslag ble i sin tid oversendt Stortinget. Høsten 1940 holdt jeg et foredrag i Kringkastingen om disse planer. På grunn av krigen, okkupasjonen og de politiske forhold etter 1940 ble det ikke aktuelt å realisere programmets bestemmelser for disse punkters vedkommende.

I særlig grad når det gjelder "gamle" medlemmer (fra før 9 april 1940) må det sondres skarpt mellom politisk idé og den organisasjon som skal gjennomføre den, samt denne organisasjons taktikk, fremgangsmåte og metode. Jeg, som sikkert det alt overveiende antall medlemmer fra før 9 april 1940, ønsket ikke at krigen skulde danne grunnlag for partiets maktovertakelse. Som jeg senere skal komme tilbake til mente vi etter evne å medvirke til å gjøre folket oppmerksom på de fare som truet Norge etterat krigen brøt ut i 1939. Etter krigen i Norge mente ialfall jeg det var min plikt å medvirke til å ivareta norske interesser og lindre nød og vanskeligheter for den enkelte. Jeg skal senere redegjøre for mitt standpunkt og arbeide forsåvidt. Tyskerne og de forhold okkupasjonen medførte har desverre tvunget og narret

igjennom endel særlig hva metode angår som aldri var forutsatt før 1940. Den harde politiske kamp på den indre front under krigsårene er desuten fra alle sider blitt ført med våpen som vel ingen på forhånd trodde skulde anvendes her i Norge. Jeg mener å kunne si meg ansvarsfri for disse utglidninger og å ha gjort det som sto i min makt for å holde kamp og midler innen det rettslig og moralsk til-
lateliges grenser.

Jeg skal i det følgende søke i store trekk å gjøre rede for mitt arbeide og mine forhold fra 9 april 1940 og inntil arrestasjonen 10 mai 1945, forsåvidt det kan tenkes å ha betydning for den rettslige bedømmelse.

9 april 1940.

Den 8 april fikk jeg rede på den britiske mineutlegging på vestkysten. Videre ble jeg kjent med utenriksminister Kohts tale i Stortinget hvor han offentliggjorde noten av 5 april fra England og Frankrike. Etter denne note forbeholdt de allierte seg å nytte hvert tjenlig middel for å stanse malmeeksporten fra Sverige til Tyskland over Narvik, selv om Norges nøytralitet derved ble krenket. Videre uttalte Utenriksministeren i forbindelse med mineutleggingen at England derved hadde bragt krigen inn på Norsk område. Jeg kan ikke nå huske om jeg samme dag fikk kjennskap til minister Scheels advarsel fra Berlin om at enhver ny nøytralitetskrenkelse fra alliert side vilde bli besvart med vepnet tysk aksjon. (Muligens var det først senere at denne note ble offentliggjort). Den 8 april om kvelden hørte jeg i radio at et tysk transportskip var senket utenfor Lillesand og at tropper, hester og krigsutrustning var berget iland. Samtidig ble meldt fra Danmark at en større tysk flåtestyrke var på vei nordover.

Den 9 april forholdt jeg meg som forklart overfor o.r. sakfører Vindhol. (Jeg hentet min far på Lillehammer og kjørte ham til Land og returnerte derfra til Gjøvik. Jeg hadde i Land hørt siste del av Quislings radiotale. Ved ankomsten til Gjøvik møtte jeg tilfeldig Willy Klevenberg og etter avtale med ham meldte jeg meg for politimesteren i tilfelle han hadde bruk for meg enten dette måtte bli politimessig eller militært. Videre avtalte vi at jeg i tilfelle uroligheter skulde foreslå for politimesteren at han innkallte forsterkninger fra Gjøvik og Brusveens skytterlag. (Skytterlaget besto av folk med de forskjelligste politiske oppfatninger. Politimester Lorange var etter det jeg visste ikke medlem av NS.) Senere møttes jeg sammen med endel NS folk hos et medlem forat vi sammen kunde lytte på radio og drøfte situasjonen etterhvert som den utviklet seg. Jeg kan legge til min forklaring at vi alle var fullstendig ubevæpnet og ikke gjorde noe forsøk på å skaffe oss

våpen).

Situasjonen i Gjøvik var såvidt jeg kunne merke helt rolig og det var intet å merke til noen mobilisering. Jeg hadde inntrykk av at alle jeg i dagens løp talte med mente at krigen var nærmest avgjort etterat tyskerne i morgentimene hadde besatt de viktigste strategiske stillinger langs kysten og var på marsj innover i landet.

Jeg har ikke kjennskap til hvordan Quislings regjeringsdannelse og kontakt til tyskerne var kommet istand. Men jeg har hørt at han gjorde henvendelse til den tyske minister og opptok forhandlinger med denne. Resultatet av disse forhandlinger skulde ha muliggjort de uttalelser han kom med i sin radiotale samme dag.

Jeg oppfattet situasjonen som ytterst uklar. Quislings aksjon anså jeg som et forsøk på å bringe landet ut av en fortvilet politisk og militær situasjon og på å oppnå at besettelsesmakten skulde betrakte og behandle Norge som en nøytral stat som på grund av alliert nøytralitetskrenkelse mot sin vilje var brakt inn i krigen og var blitt krigsskueplass for et oppgjør som ikke vedkom oss. Noen sikker oppfatning av situasjonen hadde jeg imidlertid ikke på noen måte. Da derfor Klevenberg sent på kvellen telefonerte fra Oslo og meddelte at alt var rolig også i Oslo og at det forsåvidt ikke var noe iveien for at jeg bilte inn en tur, gjorde jeg dette tidlig om morgenen den 10 april. Jeg reiste nærmest av nysgjerrighet og for å komme til klarhet i hva som foregikk. Det var min hensikt å returnere ganske snart, hvorfor jeg heller ikke gav noen beskjed til min sjef H.R.advokat Sterri eller min vertinne. Tøy tok jeg heller ikke med meg. Som nevnt oppfattet jeg situasjonen og stemningen blandt folk slik at det ikke kunne bli tale om noen krig. Mobiliseringsordre hadde jeg ikke hørt noe om, og hadde desuten ikke selv noen militære plikter da jeg var fritatt for militærtjeneste på grunn av dårlig syn. Sammen med meg reiste Odd Røstad, som var for ung til å ha gjort militærtjeneste. Under reisen til Oslo passerte vi ved Eidsvold noen mindre militæravdelinger, vistnok i gardens uniformer. Disse avdelinger så på ingen måte ut til å være forberedt på forsvar, de hvilte i veigrøften og jeg merket ikke at vakter var satt ut. Senere passerte vi enkelte tyske patruljer i nærheten av Skedsmo. Vi ble ikke stanset for kontroll under hele turen. Ved ankomsten til Oslo reiste vi til Hotel Continental hvor Klevenberg hadde sagt han bodde.

10 - 15 april i Oslo.

Jeg bodde i disse dagene på Hotel Continental hvor Quisling hadde sitt kontor inntil han fikk sine kontorer i Stortingsbygningen, såvidt jeg husker fra 11 april. Som forklart i politirapporten arbeidet jeg et par dager på partiets hovedkontor. Mitt arbeide

besto i tilfeldig og helt underordnet kontorarbeide, herunder listeføring av de hirdmenn som meldte seg og ble godtatt av hirdens ledere. Jeg var ikke medlem av hirden og hadde intet med å avgjøre hvem skulde godtas eller hvordan disponeringen skulde skje. (Hirden ble utelukket de satt inn i vakttjeneste i Stortinget, ved partiets kontorer og vistnok i enkelte departementer, men jeg hadde overhodet ikke nære kjennskap til disponeringene). Jeg mener det var fra 13 april jeg fikk i oppdrag midlertidig å ta meg av Stortingsbygningens forvaltning, et oppdrag som ikke medførte synderlig arbeide.

Jeg var i det store og hele nærmest tilskuer til de begivenheter ^{som fant sted} vi de fem dager som gikk inntil Quisling trakk seg tilbake. Den forutsatte snarlige tilbakereise til Gjøvik lot seg ikke gjennomføre på grunn av de krigsbegivenheter som fant sted etter min innreise, og som jeg ikke hadde regnet med. Forholdene i Oslo var jo i disse krigens første dager temmelig opprevne. Jeg fikk det bestemte inntrykk at intet var forberedt fra Quislings eller partiets side, meget måtte improviseres. Jeg var således overbevist om at oppnevningen av Quislings regjering foregikk uten at det på forhånd var konferert med de enkelte medlemmer. Tre av de regjeringsmedlemmer som ble nevnt i radiotalen 9 april protesterte derfor offentlig og meddelte at de ikke var forespurt og heller ikke ønsket å tre inn i en slik regjering. Det gjaldt Hvoslef, Lie og Prytz. Såvidt jeg vet var det kun tre av de oppnevnte regjeringsmedlemmer som var tilstede i Oslo i dagene 9 til 15 april. Disse forhold bestyrket den oppfatning jeg hadde dannet meg om at intet tydet på at Quisling var kjent med den tyske aksjon eller hadde forberedt overtakelse av regjeringsmakten. Quislings arbeide i tiden fram til 15 april, tydet, etter det jeg forsto, på at hans hensikt var å bringe landet ut av den fortvilete militære og politiske situasjon. Jeg trodde hans bestrebelse gikk ut på å oppnå at tyskerne skulde fortsatt betrakte Norge som en neutral stat som på grunn av den allierte mineutlegging og andre nye ~~nye~~ itetskrenkelser mot sin vilje var brakt inn i krigen og var blitt krigskaseplass for et oppgjør som ikke angikk oss. Besettelsen skulde ikke føre til noen okkupasjon og norske myndigheter skulde ha den hele ledelse av landets forvaltning. Med andre ord skulde besettelsen arte seg slik som den opprinnelig var tenkt i Danmark, sett fra dansk side. Jeg fikk således kjennskap til at Quisling sendte forhandlere til Kongen som etter det jeg forsto skulde framlegge spørsmålene på denne måte, samt meddele at Quisling stilte sin plass som selvopnevnt statsminister til disposisjon hvis man mente at han sto i veien for en fredelig ordning. Jeg hørte at Quisling hadde oppnådd det løfte av tyskerne at krigføringen skulde skje på mest mulig forsiktig og skånsom måte idet han stilte i utsikt at hans forhandlinger med Kongen skulde føre til gjenopretting av fredelige forhold. Etter det jeg

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014.

horte hadde det således forekommet akutte sammenstøt mellom Quisling og tyske offiserer da disse siste meddelte at tyske tropper på enkelte steder hadde gått til kraftigere angrep.

Quislings bestrebelser førte ikke fram, krigstilstanden ble ikke avblåst, allierte tropper ble stadig landsatt og krigføringen ble intensivert. Den 15 april oppnevnte Høyesterett Administrasjonsrådet og dette ble godtatt av tyskerne. Jeg oppfattet det slik at Quisling frivillig trakk seg tilbake. Han ga uttrykk for dette i en orientering han gav de som befant seg i Stortingsbygningen kort før han reiste til Kringkastingen for å holde sin tilbaketredelestale. Han uttalte at han trakk seg tilbake for ikke å stå hindrende i veien for en fredelig ordening, at Administrasjonsrådet hadde gitt uttrykk for at det vilde bli godtatt av Kongen og at derved fred atter vilde bli gjenoprettet.

Jeg hadde, som nevnt, nærmest vært tilskuer til begivenhetene i Oslo i aprildagene og hadde intet med utøvelse av myndighet å gjøre. Intet tydet etter min oppfatning på at det forelå forrederi fra Quislings side, eller at det ble foretatt noe for å hjelpe tyskerne. Bestyrket i denne oppfatning ble jeg av Høyesterettsjustitiarius Paal Bergs kringkastingstale 15 april, hvor han takket Quisling for hans innsats. Jeg fant således ingen grunn til å melde meg ut av NS.

15 april - 25 september 1940.

Jeg oppfattet det slik at NS fra 15 april var å betrakte som et vanlig politisk parti på linje med de andre partier. Arbeidet ble drevet på det grunnlag som forelå, nemlig at tyskerne hadde okkupert landet etterat Administrasjonsrådets bestrebelser på å gjenoprette fredelige forhold ikke hadde ført fram og Kongen hadde nektet å godkjenne rådet. Man mente at veien til gjenvinning av frihet for landet gikk gjennom en ordening med okkupasjonsmakten. Jeg hadde om sommeren mitt arbeide i Bondelauget som sekretar, og drev ingen politisk virksomhet. Bondelauget var en upolitisk bondeorganisasjon som sto åpen for ikke-medlemmer av NS. Mitt vesentligste arbeide besto i å utrede partiets planer for en odelspolitikk og jeg skrev i den anledning en del avisartikler som senere ble samlet i en brosjyre.

Jeg hørte som rykter om de forhandlinger som sommeren og høsten 1940 ble ført mellom Stortingets Presidentkap og de tyske myndigheter. Etter det jeg forsto var hensikten med disse forhandlinger å få gjenopprettet fredelige forhold mellom Norge og Tyskland samt å få oppnevnt et Riksråd til avløsning av Administrasjonsrådet. NS skulde få representanter i dette råd, og jeg hørte flere navn nevnt. Jeg hørte også rykter om at Presidentkapet hadde henstillet til Kongen å trekke seg tilbake og at det var brakt på det rene at det var flertall i Stortinget for å avsette Kongen ifall han ikke

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014
frivillig abdiserte.

Som jeg har forklart for politiet fikk jeg i oppdrag av Quisling å formidle en henvendelse til Frøtheim om han eventuelt var villig til å overta ledelsen av Landbruksdepartementet. Jeg kjente Frøtheim godt og det var vel grunnen til at jeg fikk oppdraget. Jeg visste ikke dengang annet enn at det ble arbeidet etter de planer for et Riksråd som jeg hadde hørt omtalt. Frøtheim var ikke medlem av NS, og jeg trodde at det var tale om at han som en meget kjent og ansett mann innen bøndernes organisasjoner skulde ta sete i dette Riksråd. Jeg hadde bare et par minutters samtale med Frøtheim og han sa han vilde oppsøke Quisling så snart han kom til Oslo for å få klarhet over hva som var ment, noe jeg ikke kunde gi ham.

Først 25 september fikk jeg rede på at forhandlinger ene var brutt mellom Stortinget og tyskerne. Oppnevningen av de kommisariske statsråder kom derfor like overraskende på meg som på andre. Jeg anså det som en fordel at det lykkedes å oppnå en ordning slik at norske myndigheter fikk en ikke uvesentlig innflytelse over norsk forvaltning. Etter min mening vilde det ikke tjent til Norges fordel om bruddet i forhandlingene med tyskerne skulde resultere i en gjennomført tysk forvaltning. Det var jo tyskerne som brøt forhandlingene og faren for at en slik forvaltning skulde bli gjennomført var derfor overhengende. Jeg mener at den senere utvikling tilfelle har vist at norske anliggender er blitt godt ivaretatt gjennom de norske organer som hadde myndighet i landet under okkupasjonen, at en annen ordning vilde ført til en enda verre utbytting og vilde kostet adskillig større ^{offer} både av liv, personlig frihet og økonomiske verdier. Dette skal jeg komme tilbake til senere.

25 september 1940 - 1 februar 1942.

Jeg fortsatte mitt arbeide i Bondelaugene også etter 25 september 1940, og var blandt annet medlem av et utvalg som skulle forhandle med Norges Bondelag om en overenskomst mellom denne organisasjon og NS. Det lykkedes temmelig snart å komme til enighet om et forslag som skulde legges frem for Quisling og for Bondelagets representantskap. Forslaget gikk ut på en mindre organisatorisk endring innen Bondelaget slik at det ble åpnet mulighet for gjennom forhandlinger å få tilslutning også fra Norsk Bonde og Småbrukarlag til oppbygging av en samlende faglig bondeorganisasjon: Norges Bondesamband. Videre innholdt forslaget at Bondelaget ga sin tilslutning og støtte til Nasjonal Samlings arbeide for å gjenreise landets frihet og selvstendighet. Ved prøvevotering i Bondelagets representantskap var det et lite flertall for forslaget, men ved den endelige votering falt forslaget med meget knepent flertall, etterat formannen statsråd Mel-

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

bye hadde satt sin stilling inn på at det skulde forkastes. Den etter følgende inngripen fra tyskernes og Innenriksdepartementets side mot formannskollegiet hadde jeg ingen befatning med utover det at jeg tydelig gav uttrykk for min uenighet.

Mitt standpunkt under disse forhandlinger sto i sam-
høve med min oppfatning av situasjonen og min tro på at det skulde lykkes gjennom samling av styrke bak NS å komme ut av okkupasjonsforholdet. Denne oppgave anså jeg under hele okkupasjonstiden for å være den viktigste, og satte hverken dengang eller senere noe inn på å tvinge igjennom NS program. Gjennomføringen av programmet og de ideer det bygget på mente jeg fikk komme etterhvert som tiden tilsa det og folkemeningen ble modnet. Tvang vilde ikke gavne noen parter, og jeg har alltid tatt på det mest bestemte avstand fra å tvinge en politisk nyordning igjennom ved okkupasjonsmaktens hjelp. At jeg helt ut handlet ut fra dette syn under forhandlingene med Norges Bondelag kan sikkert om nødvendig bevitnes av de ledende menn innen Bondelaget.

Fra november 1940 ble jeg etter opfordring fra Frøtheim konstituert som konsulent i Landbruksdepartementet. Jeg fungerte der nærmest som privatsekretær for Frøtheim og arbeidet videre med odelsrettelige spørsmål. Forhandlingene med Bondelaget fortsatte og etterat disse var bragt i orden hadde jeg stadig kontakt med det etablerte Norges Bondesamband.

1 februar 1942 - 1 juli 1944.

Jeg oppfattet den endring i forholdet til okkupasjonsmakten som fannt sted i og med Quislings overtakelse som ministerpresident 1 februar 1942 som et vesentlig skritt i retning av frigjøring. Etter det jeg hørte skulde forhandlinger optas umiddelbart etter Quislings tiltreden som ministerpresident, og Norge skulde helt ut anerkjennes av Tyskland som en fri og selvstendig stat. Det viste seg imidlertid at tyskerne ikke innfridde de løfter jeg hørte var gitt og ordningen ble ikke i praksis slik som ventet. Avgjørelsen ble senere gang på gang utskudt under påberopelse av forskjellige begrunnelser.

Fra mars 1942 ble jeg beordret fra Landbruksdepartementet til Staterådsekretariatet og ble der konstituert som byråsjef. Mitt arbeide fallt i det vesentlige sammen med det arbeide som før 9 april 1940 pålå staterådsekretæren, bortsett fra at jeg ikke var tilstede i regjeringsmøtene og heller ikke paraferte lover, beslutninger, utnevnelser og andre dokumenter. Alle formelle regler var fastlagt i en innstruks av 5 februar 1942, altså fra før min tiltreden som byråsjef. Endringer ble ikke foretatt i min funksjonstid. Ved siden av mit arbeide som byråsjef påtok jeg meg å arbeide med de andragender om å fremme begjæringer om benådnings og løslatelsers overfor tyskerne som

kom inn til partiet. Dette, temmelig omfattende arbeide, har jeg gjort nærmere rede for i den vitneoppgave jeg 20 juli d.d. har sendt Hr. Politimesteren.

Fra november 1942 ble jeg konstituert som regjeringssekretær, idet betegnelsen Statsrådsekretariatet samtidig ble endret til Regjeringssekretariatet. Fra da av var jeg tilstede i regjeringens møter som sekretær og paraferte også lover, beslutninger og andre dokumenter i de saker som der ble vedtatt.

Ved min konstituering som regjeringssekretær undersøkte jeg temmelig grundig hvilket ansvar jeg påtok meg ved min tilstedeværelse i regjeringens møter og ved paraferingen. Etter de statsrettslige litteratur som jeg leste fant jeg at mitt ansvar var begrenset til å omfatte at de formelle regler var iaktatt. Jeg hadde ikke adgang til å gjøre min mening gjeldende hva innhold eller juridisk utforming angikk. Under møtene hadde jeg ikke adgang til å gripe inn undtatt hvis forslagene til vedtak ikke var overlevd meg fra de respektive departementer. Denne overlevering eller oversendelse skulde skje før møtene fra departementenes ekspedisjonssjefer. Det var departementene som hadde ansvaret for forslagene innhold. Justisdepartementet ved Lovavdelingen hadde ansvaret for juridisk riktig utforming. Ansvaret var det samme om vedtakene ble truffet utenom de vanlige regjeringens møter. Dette skjedde flere ganger og jeg var da aldri tilstede men fikk dokumentene oversendt ett på. Etter vedtakelse ble lover og beslutninger som skulde offentliggjøres oversendt Lovtidendes redaktør for kungjøring. Han hadde ansvaret for riktig gjengivelse i Lovtidende.

Jeg fant å kunne påta meg det ansvar som fulgte med å være regjeringssekretær. Dette både fordi dette ansvar etter den statsrettslige litteratur var meget begrenset og fordi jeg ikke kjente til at departementenes ekspedisjonssjefer og andre embedsmenn eller andre som medvirket til å gi vedtakene rettsgyldighet og rettskraft, hadde betenkeligheter. Jeg regnet forevrig med at Lovtidendes redaktør hadde et lignende ansvar som meg.

Som regjeringssekretær hadde jeg aldri kontakt med de tyske myndigheter. De kasper for ivaretagelse av norske interesser som ble ført foregikk mellom departementene og Rikskommisariatet og mellom Quisling og Rikskommisæreren. Det var neppe et regjeringens møte uten at det ble referert og drøftet stridsspørsmål og stridigheter mellom norske og tyske myndigheter, og jeg hadde et bestemt inntrykk av at norske interesser aldri frivillig ble oppgitt. Dette bestyrket absolutt min oppfatning av at det var Quisling og ministrenes vilje og hensikt så langt som overhodet mulig å ivareta norske interesser. Jeg mente bestemt positivt å kunne konstatere

dette. Likelledes hadde jeg den oppfatning at departementenes embods- og tjenestemenn bestrebet seg på det samme.

Fylkesfører i Opland.

Fre. 1 mars 1944 ble jeg permittert som regjeringssekretær for å medvirke ved delingen av partiets fylkesorganisasjon for Hedmark og Opland. Inntil jeg ble utnevnt som fylkesfører fra 1 juli s.å. hadde jeg intet med partiarbeidet å bestille, bortsett fra oppbygging av fylkeskontor i Gjøvik og ved reiser gjøre meg kjent med tillitsmenn og forhold.

Det er neppe for meget sagt at det såvel blandt mange tillitsmenn som medlemmer rådde sterk strid i anledning delingen av fylkesorganisasjonen og valget av meg som fylkesfører. I den siste tid før delingen hadde fylkesledelsen fulgt en såkaltt aktivistisk linje, En rekke politiske motstandere var arrestert, og tilhengere av dette visste at jeg vilde slå inn på en helt annen linje.

Jeg hadde nemlig ved flere anledninger gitt uttrykk for at jeg var en avgjort motstander av å arrestere politiske motstandere. Jeg mente at den idee jeg var gått inn for var sterk nok til å vinne tilslutning på grunnlag av overbevisning om at den var riktig og rettferdig, og visste den seg ikke å være så sterk vilde den ikke ha livets rett. Desuten mente jeg under den situasjon vårt land var kommet opp i at den største oppgave var å ivareta norske interesser overfor tyskerne og om mulig komme til en ordning med okkupasjonsmakten som sikket oss frihet og selvstendighet. Oppgaven var, slik jeg så den, å samle folket for å kunne nå disse mål. Veien gikk gjennom opplysning om situasjonen slik jeg så den. Jeg tok bestemt avstand fra ethvert bruk av tvang i den politiske kamp. Av den grunn ble det mens jeg hadde ledelsen av NS i Opland ikke arrangert et eneste møte med tvangsinnkalling av folk og heller ikke ble det beordret foretatt arrestering på politisk bakgrunn. Jeg la hovedvekten på det indre partiarbeide med blandt annet avholdelse av regelmessige tillitsmannsmøter. Jeg ønsket ikke at partiorganisasjonen skulde utvikle seg til en politisk organisasjon, og tok avstand fra å nytte tvang overfor folk av annen politisk oppfatning. At dette var den politiske linje som ble fulgt kan sikkert bevitnes av folk såvel innen som utenom partiet. Jeg har neppe holdt et foredrag eller skrevet en avisartikkel uten å ha pekt på oppgavene vi hadde og at vårt mål var å samle folket samt komme ut av det fortvilede okkupasjonsforhold.

Hva angår løslatelse av de fanger som var arrestert og sikket av statspolitiet før min tiltreden som fylkesfører, viser jeg til det som er opplyst i vitneoppgave av 20 juli d.å.

Som fylkesfører var det nødvendig å holde kontakt med det tyske sikkerhetspoliti (S.D.) på Lillehammer. Dette særlig på grunn

av arbeidet med å få friggitt fanger, lempet på husarrestisjoner, om
Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014
mulig hindre aksjoner og andre inngrep overfor nordmenn og norske
interesser. Det viste seg imidlertid at det var vanskelig å få noen
tilfredsstillende kontakt med sjefen for S.D. på Lillehammer, Unter-
sturmführer Krüger. Grunnen var etter det jeg forsto at jeg ikke ble
ansett for tyskvennlig. Min innstilling kom jo til uttrykk ved at jeg
motarbeidet Germanske SS Norge, hvor etter min mening enkelte ledere
gikk alt for langt i tysk etteraping og i for stor grad stillte seg
til tyskernes tjeneste. Heller ikke var jeg medlem av Norsk-Tysk for-
ening, og endelig etterkom jeg ikke anmodningene om å utvirke at folk
stillte seg til disposisjon for S.D. som sjåffører, vaktmannskaper el-
tolker. Jeg har redegjort nærmere for dette i vitneoppgaven av 20 jul-
d.å.. Krüger reiste tilbake til Tyskland i februar d.å. og med hans
etterfølger hadde jeg heller ikke vesentlig kontakt. Jeg hadde imid-
tid inntrykk av at det var lettere å få utført noe overfor ham. Det
lykkes i endel tilfelle å få S.D. til å frafalle krav om gidselarrest-
sjon og å frafalle rekvisisjon av husrom.

Jeg kan ikke tenke meg at det er andre forhold angående
min virksomhet som fylkesfører som kan ha betydning ved den rettslige
undersøkelse av min virksomhet.

Som fylkesfører hadde jeg i henhold til lovgivning og
partiforordninger en temmelig utstrakt myndighet. Jeg kunne således
forlange at politiet foretok arresteringer og sikkert folk i inntil
3 mnd., samt kunne jeg fordre at folk mødte for meg til avgivelse av
forklaringer. Denne myndighet er jeg meg ikke bevisst å ha misbrukt
fra hvilken side man enn ser saken. Jeg mener bestemt å kunne påstå
at den linje jeg hadde fulgt fra 9 april 1940 og det mål jeg anså for
å være partiets, nemlig ordning av forholdet til Tyskland og ivare-
takelse av norske interesser, fortsatt var min linje og mål også etter
at jeg ble fylkesfører. Jeg mener aldri å ha nyttet midler som ikke
var tillatelige, selv om en ser det ut fra NS' motstanderes synspu t

Vindingstad fangeleir 27 august 1945

Finn Thrana
(sign.)